

מוציאם ממצרים, (שמות ל"ד) אל רחום וחנון. אמר ליה, לאו הכי. דתנינן, שליט רחמי על דינא, אל בלחודוי יכולת הוה ליה ורשותיה הוה דיליה. מאי יכולת, שולטנותא דאל, אתגבר גזירה דיליה. פמה דאת אמר, (בראשית ל"א) יש לאל ידי, ורשותא דיליה יכולת דעינא בישא. פמה דאת אמר יש לאל ידי. אמר ליה, והא כתיב (דברים י') האל הגדל הגבור, אל גדול נצחא, אל בלחודוי נצחא. וכתיב (דברים ל"ב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט. הא צור (דברים ל"ב) אל אמונה ואין עול, הא נחש עלי צור.

נהדר למילי קדמאי, וכתיב (איוב ח) האל יענות משפט, חס ושלום. אמר רבי אלעזר היינו דכתיב (תהלים פ"ה) אשמעה מה ידבר האל וגו'. (שמות ד) וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, פמה דאת אמר (דברים כ"ז) מטה משפט, מטה כלפי חסד.

אמר רבי יוסי שני מטות היו, אחד של משה ואחד של הקדוש ברוך הוא. מאי משמע, דכתיב (שמות ד) ומטה האלהים, דתנינן, בשעה שהיה נוטל משה המטה ברשותו, היה כאלו שלו. כאילו שלו. הך הוא דכתיב (שמות ד) ויקח משה את מטה האלהים בידו, פיון דאמר ויקח משה, איני יודע שלקחו בידו. אלא מהו בידו, ברשותו ביכלתו.

ואמר רבי יוסי ברשותו של משה היה, עד שהוקם המשכן. פיון שהוקם המשכן, חזר המטה לפני העדות ומשה היה נוטלו לעשות בו נסים. הך הוא דכתיב (במדבר כ) ויקח משה את המטה מלפני ה', פיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה.

אמר ר' יהושע, אותו המטה של סנפירינון היה, ומששת ימי בראשית

על הדין. אל לבדו יכלת היתה לו והרשות היתה שלו. מה היכלת? שליטה של אל, התחזקה גזרה שלו, כמו שנאמר (בראשית לא) יש לאל ידי, ורשות שלו יכלת של עין רעה, כמו שנאמר יש לאל ידי. אמר לו, והרי כתוב (דברים י') האל הגדל הגבור. אל גדול נוצח, אל לבדו נוצח. וכתוב (שם לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט. זה צור (שם) אל אמונה ואין עול. זה נחש עלי צור.

נחזר לדברים הראשונים. וכתוב (איוב ח) האל יענות משפט, חס ושלום! אמר רבי אלעזר, זהו שכתוב (תהלים פה) אשמעה מה ידבר האל וגו'. (שמות ד) וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, כמו שנאמר (דברים כז) מטה משפט. מטה כלפי חסד.

אמר רבי יוסי, שני מטות היו, אחד של משה ואחד של הקדוש ברוך הוא. מאי משמע, דכתיב (שמות ד) ומטה האלהים, דתנינן, בשעה שהיה נוטל משה המטה ברשותו, היה כאלו שלו. זהו שכתוב (שם) ויקח משה את מטה האלהים בידו. פיון שאמר ויקח משה, איני יודע שלקחו בידו? אלא מהו בידו, ברשותו ביכלתו.

ואמר רבי יוסי, ברשותו של משה היה עד שהוקם המשכן. פיון שהוקם המשכן, חזר המטה לפני העדות, ומשה היה נוטלו לעשות בו נסים. זהו שכתוב (במדבר כ) ויקח משה את המטה מלפני ה', פיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה.

אמר רבי יהושע, אותו המטה של סנפירינון היה, ומששת ימי בראשית נברא, כמו ששנינו,

אמר ר' יהושע, אותו המטה של סנפירינון היה, ומששת ימי בראשית

והמכתב, והמטה. רבי יהודה אמר, של עץ היה. מי שאמר של סנפירינון היה - שכתוב (יחזקאל א) כמראה אבן ספיר דמות פסא, וכתוב (שמות ד) מטה האלהים. ומי שאמר של עץ היה - שכתוב (שם טו) ויורהו ה' עץ וגו' שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן הרי חק ומשפט לעשות נסים, חק ומשפט. נחש עלי צור - שכתוב (משלי ל) נחש עלי צור. ושם נסהו, משום שכתוב (שמות טו) וימתקו המים.

המים. דבר אחר, אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן ולהלאה חק ומשפט, שלא יהא נקדש שלא שנתקו. אמר רבי יהודה, כתוב פי מרים הם. מכאן שנינו, יש מים עכורים ויש מים צלולים, יש מים מרים ויש מים מתוקים. ויצעק אל ה' - למה צעק? מכאן שהיה בצער באותה שעה. אמר לו: משה, הנחש שנהפך בסנה, עכשו אצטרף לחקק אותו בצור. ושניהם עמדו על המים המרים. ואותה שעה נחקק צור בנחש שהיה בו קדם. זהו שכתוב (שם) שם שם לו חק ומשפט.

באשר בא רבי אבא, באו שאלו לפניו. אמר להם, יפה אמר רבי יהודה וכו' הוא, ואני צריך לגלות סוד הענין, והרי ראינו שרבי יהודה גלה אותו. אלא אמר הקדוש ברוך הוא למשה: משה, עתה במצרים היה המטה של אהרן לדחות הקש השולט על ישראל במצרים. אבל פשיצאו מצרים, כמה מקטרגים מזמנים על ישראל לדחותם בים, כמה מים מרים נזדמנו וקטרגו. באו לים, בא רהב שרו של מצרים ושל ים אמר הקדוש ברוך הוא למשה הרם ונטה ידך. כיון דאמר הרם את מטף מהו ונטה

נברא. כמה דתנינן והמכתב והמטה. רבי יהודה אמר, של עץ היה. מאן דאמר של סנפירינון היה, דכתיב (יחזקאל א) כמראה אבן ספיר דמות פסא, וכתיב (שמות ד) מטה האלהים. ומאן דאמר של עץ היה, פדכתיב (שמות ט"ו) ויורהו ה' עץ וגו' שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן הרי חק ומשפט לעשות נסים, חק ומשפט. נחש עלי צור דכתיב (משלי ל) נחש עלי צור. ושם נסהו משום דכתיב (שמות ט"ו) וימתקו המים.

דבר אחר, אמר הקדוש ברוך הוא מכאן ולהלאה חק ומשפט שלא יהא נקדש אלא במים שנתקו. אמר רבי יהודה, כתיב, פי מרים הם מכאן שנינו, יש מים עכורים ויש מים צלולים, יש מים מרים ויש מים מתוקים. ויצעק אל ה', למה צעק, מכאן שהיה בצער באותה שעה. אמר לו, משה הנחש שנהפך בסנה עכשו אצטרף לחקק ליה בצור, ותרווייהו עמדו על המים המרים. ואותה שעה אתחקק צור בנחש שהיה בו קודם. הדא הוא דכתיב (שמות ט"ו) שם שם לו חק ומשפט. בר אבא ר' אבא, אתו שאילו קמיה. אמר להו שפיר קאמר רבי יהודה, והכי הוא, ואנא איצטרף לגלאה רזא דמלה, והא חזינא דרבי יהודה גלי לה. אלא אמר הקדוש ברוך הוא למשה, משה השתא במצרים, היה המטה של אהרן לדחות הקש השולט על ישראל במצרים. אבל פשיצאו ממצרים, כמה מקטרגי מזמני על ישראל לדחותם בים, כמה מים מרים נזדמנו וקטרגו.

באו לים, בא רהב שרו של מצרים ושל ים אמר הקדוש ברוך הוא למשה הרם ונטה ידך. כיון דאמר הרם את מטף מהו ונטה

את ידך, אלא הרם את מטף נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה, פמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק. הדא הוא דכתיב (שמות ט"ו) ויצעק אל ה'. אמר ליה קדשא ברין הוא. משה, הרי לך עצה בזה. השלף המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור, שניהם ביחד, ויצולו. הדא הוא דכתיב (שם) ויורהו ה' עץ וישלף אל המים. עץ, פמה דאתמר (קהלת י"א) מקום שיפול העץ, שהוא עצה, וישלף אל המים. וכתיב (שמות ט"ו) שם שם לו חק ומשפט, נחש עלי צור. ושם נסוהו, עטרהו בנסים. אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה הרי לך שיצמד אצל המים, הרי לך להתקדש שמי במים.

בשבאו לאילם, באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא, במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש והוא שבעים תמרים ושתיים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים דאת אמר (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. מיד, ויחגנו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם. משמע דכתיב על המים, ומשמע דכתיב שם שם לו ולא במקום אחר ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרך המטה. מכאן ולהלאה איצטריך המטה, בנחש עלי צור אצל המים.

באו לחורב באו המים לקטרג, אמר ליה הקדוש ברוך הוא, (שמות ט"ז) והפית בצור, המטה איצטריך הכא והפית לאלו באותו צור ולא בנחש. אמר משה יתיר איצטריך הכא בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרוצים לשטף. מדוע? (שם) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והפית בצור. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

פיון שאמר הרם את מטף, מהו ונטה את ידך? אלא הרם את מטף נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה - פמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק, זהו שכתוב (שמות טו) ויצעק אל ה'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הרי לך עצה בזה - השלף המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור, שניהם ביחד, ויצולו. זהו שכתוב (שם) ויורהו ה' עץ וישלף אל המים. עץ, כמו שנאמר (קהלת יא) מקום שיפול העץ, שהוא עצה, וישלף אל המים. וכתיב (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט, נחש עלי צור. ושם נסוהו, עטרהו בנסים. אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה הרי לך שיצמד אצל המים, הרי לך להתקדש שמי במים.

בשבאו לאילם - באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא: במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש, והוא שבעים תמרים, ושתיים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. מיד - ויחגנו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם. משמע שכתוב על המים, ומשמע שכתוב שם שם לו חק ומשפט, ולא במקום אחר, ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרך המטה. מכאן ולהלאה איצטריך המטה בנחש עלי צור אצל המים.

באו לחורב - באו המים לקטרג. אמר לו הקדוש ברוך הוא, (שמות ט"ז) והפית בצור, המטה נצרך כאן, והפית לאלו באותו צור, ולא בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והפית בצור. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

אָנָּא חָמֵי מַיִם דְּבַעֲיִין לְשִׁטְפָּה. אַמַּאי, (שמות ט"ז) הַנְּנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחוֹרֵב וְהַפִּיתָ בְּצוּר. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, עֲדִין בְּמַרְיָבָה עֲתִידִין הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רָעִים וְזוֹדוּנִים וְיִזְדוּגוּ בָּהֶם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם. וְאוֹתָהּ הַנְּחֹשׁ בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי. זֶהוּ שְׁכָתוּב (במדבר כו) לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמַיִם לְעֵינֵיהֶם. מָהוּ לְעֵינֵיהֶם? דָּבָר שְׁזוֹדוּגוּ בָּהֶם בְּגִלּוּי.

בֵּא רֵאָה, כִּף רֵאָה דוֹד, שְׁכָתוּב (תהלים קכד) לֹלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם. זֶה פְּרָעָה. (שם) אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזּוֹדוּנִים, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וְכָתוּב (שם) נַפְשֵׁנוּ כְּצַפּוֹר נִמְלְטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

תָּא חֲזִי, הֵכִי חֲמָא דוֹד. דְּכָתִיב, (תהלים קכ"ד) לֹלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם, זֶה פְּרָעָה. (תהלים קכ"ד) אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזּוֹדוּנִים כְּדֹאמְרֵינוּ, וְכָתִיב (תהלים קכ"ד) נַפְשֵׁנוּ כְּצַפּוֹר נִמְלְטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה רֵאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁלֹא עָשָׂה בְּנִחֹשׁ? אֵלֹא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תְּנָה לָנוּ מַיִם. גְּתִיעֵץ וְאָמַר, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לִי עֲמַד בְּנִחֹשׁ, וְאָנִי רוֹאֶה שְׁאִין גְּזֵרָה לְנִחֹשׁ בְּמַיִם, אֵלֹא כְּעַפָּר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה רֵאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁלֹא עָשָׂה בְּנִחֹשׁ, אֵלֹא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תְּנָה לָנוּ מַיִם, גְּתִיעֵץ וְאָמַר. קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִי, עֲמוּד בְּנִחֹשׁ וְאָנָּא חָמֵי דֵאִין גְּזֵרָה לְנִחֹשׁ בְּמַיִם אֵלֹא כְּעַפָּר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִהֶכָּא, (בראשית ג) וְעַפָּר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, מִשְׁמַע שְׁעַפָּר יֹאכַל כָּל יְמֵי, אָבֵל לֹא בְּמַיִם. וְיִשְׂרָאֵל דוֹחֲקִים לִי, וְאָף עַל גֵּב שִׁיעֵשָׂה גַם, לֹא יַעֲשֶׂה בְּמָקוֹם זֶה, אֵלֹא יִחַקֵּק כְּעַפָּר וְלֹא בְּמַיִם, שְׁכָתוּב (שמות ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנִחֹשׁ. וְצוּר בְּזֵה נִחֲקָק בְּמַיִם בְּמֶרֶה, וְכִבֵּר עָשָׂה גַם בְּזֵה שְׁנַעֲשֶׂה בְּזִמְן אַחֵר, שְׁכָתוּב (במדבר ט) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוּ פְּעַמִּים. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, (במדבר ט) יַעֲן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי, שְׁחִשְׁבַתֶּם שְׁלֹא יִכּוֹל הַנְּחֹשׁ בְּמַיִם, (שם) לִכֵּן לֹא תִבְיֵאוּ: מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָיָה חֲקוּק

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִהֶכָּא, (בראשית ג) וְעַפָּר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ מִשְׁמַע דְּעַפָּר יִיכּוֹל כָּל יוֹמוֹי, אָבֵל לֹא בְּמַיָּא. וְיִשְׂרָאֵל דִּחְקִין לִי, וְאָף עַל גֵּב דִּיתַעֲבִיד נִיסָא, לֹא יתַעֲבִיד בְּאַתְרָא דָּא, אֵלֹא אֶתְחַקֵּק כְּעַפָּרָא וְלֹא בְּמַיָּא. דְּכָתִיב (שמות ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנִחֹשׁ. וְצוּר בְּזֵה אֶתְחַקֵּק בְּמַיָּא בְּמֶרֶה, וְכִבֵּר עָבַד נִיסָא בְּהֵאִי, דְּאֶתְעַבִּיד זְמָנָא אַחֵרָא. דְּכָתִיב, (במדבר ט) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוּ פְּעַמִּים. אָמַר לִיהִי קִדְּשָׁא בְּרִיךְ

הוּא, מֹשֶׁה (במדבר ט) יַעֲן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי, דִּחִשְׁבַתוּן דְּלֹא יִכּוֹל נִחֹשׁ בְּמַיִם. (במדבר ט) לִכֵּן לֹא תִבְיֵאוּ: (עד כאן מההשמטות).

מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּמַחֲקָק בְּנִסִּין הָוָה, וְשָׁמָא קִדְּשָׁא עַלְאָה רְשִׁימָא בִּיה.